

De Volkskrant 12-07-2011

Door Eric van de Beek

Iemand als Coen hoor je niet te eren

Onze vaderlandse geschiedenis kent geen grotere schurk

De tijdsomstandigheden waren geen verzachtende omstandigheid voor de massamoordenaar J.P. Coen.

De gemeenteraad van Hoorn besluit vanavond waarschijnlijk dat op de sokkel van het standbeeld van Jan Pieterszoon Coen, in het centrum van de stad, een aangepaste tekst moet komen die recht doet aan de donkere kanten van Coens aandeel in de geschiedenis van de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC).

Op de sokkel staat nu: 'Jan Pieterszoon Coen (1587-1629). Geboren te Hoorn. Gouverneur-generaal van de VOC en grondlegger van Batavia, het huidige Jakarta. Standbeeld geplaatst in 1893.'

Een deel van de door het stadsbestuur voorgestelde nieuwe tekst luidt: 'Zowel tijdgenoten als historici uitten kritiek op Coens bijzonder harde handelspolitiek. In 1621 nam hij met veel geweld de Banda-eilanden in, omdat de bewoners weigerden hun muskaatnoten uitsluitend aan de VOC te verkopen. Hierbij vielen duizenden slachtoffers.'

De raadsleden maken met hun besluit voor een aangepaste tekst een keuze uit drie scenario's die hun zijn voorgelegd in een burgerinitiatief van de inwoners van Hoorn. In de overige twee scenario's wordt het standbeeld verplaatst naar het Westfries Museum in Hoorn, waarbij in het ene geval de Roode Steen een plein wordt zonder standbeeld

en in het andere geval een andere historische figuur op de sokkel van Coen wordt gehesen.

Het is een unicum dat de Hoornse politiek zich uitspreekt over het standbeeld. In de 118 jaar dat het beeld er staat, heeft ze zich altijd onthouden van commentaar. Terwijl daar altijd voldoende aanleiding voor is geweest.

Het beeld was, al omstreden voor dat het er stond. In 1887 schreef historicus J. A. Van der Chijs over de mogelijkheid dat in Nederland Coen geëerd werd met een standbeeld: 'Ik betwijfel of zulks nog zou verrijzen. Aan zijn naam kleeft bloed.'

Zes jaar later kwam het beeld er alsnog. Het koningshuis dat was uitgenodigd om bij de onthulling aanwezig te zijn, bedankte voor de eer uit vrees voor het uitbreken van rellen.

Het standbeeld is daarna vele malen onderwerp van protest geweest. Het beeld is beklad, er zijn demonstraties geweest, er zijn kritische publicaties over verschenen. En al die jaren heeft de Hoornse politiek zich afzijdig gehouden. Nog steeds zijn er inwoners van Hoorn die zich schamen voor het beeld. Zij vinden het ongepast dat de wandaden van Coen met de mantel der liefde worden bedekt.

De ondertekenaars van het burgerinitiatief voor de verwijdering van het standbeeld van zijn huidige plaats zijn daarom blij dat vanavond de Hoornse raad zich nu eindelijk uitspreekt over het lot van het beeld. Sommige ondertekenaars hebben zich ook verguld getoond met het voornemen van het stadsbestuur een vervangende tekst te plaatsen.

Er zijn er ook die teleurgesteld zijn. Zij begrijpen niet dat het Hoornse stadsbestuur het beeld van Coen niet weghaalt.

Ondergetekende deelt die teleurstelling.

Onze vaderlandse geschiedenis kent geen grotere schurk dan Coen. Hij stichtte Batavia door de stad eerst volledig plat te branden. Hij pleegde volkerenmoord op de Banda-eilanden door de 15 duizend inwoners bijna allen de dood in te jagen.

Coen schreef zelf over het resultaat van zijn optreden: 'De inboorlingen sijn meest allen door den oorloch, armoede ende gebreck vergaen. Zeer weynich isse op de omliggende eilanden ontcomen.'

Een massamoordenaar hoor je niet te eren met een standbeeld in het hart van je stad. Het komt bevreemdend over dit te moeten uit leggen. De voorstanders van de status quo wringen zich in de vreemdste bochten om hun standpunt kracht bij te zetten.

Zoals voorzitter Egbert Ottens van de Vereniging Oud Hoorn die in het Noordhollands Dagblad verklaarde dat, als je vindt dat Coen niet thuis hoort op een voetstuk, je ook moet pleiten voor een andere naam voor de Coenstraat en de Coentunnel.

Wat zou er mis mee zijn hiervoor te pleiten? De Vrijheidslaan in Amsterdam heette ooit Stalinlaan. Er zullen weinigen zijn die moeite hebben gehad met die naamsverandering. Waarom dan bezwaar willen maken tegen een andere benaming van de Coentunnel of de Coenstraat?

Directeur Ad Geerdink van het Westfries Museum verklaarde in RTL Nieuws: ‘Het was een gewelddadige persoon Maar hij was niet de enige in zijn tijd. Want in die tijd werden geen zoete broodjes gebakken.

Het is merkwaardig het moorddadige optreden van Coen te relativiseren door te verwijzen naar tijdgenoten die zich ook te buiten zijn gegaan aan geweld. Dan kun je met dezelfde kracht van argumenten beweren dat er niks tegen is op een standbeeld voor Ratko Mladic omdat kort voordat hij huishield in Srebrenica, in Rwanda hetzelfde gebeurde.

En als we Coen dan toch in een historische context plaatsen: ook in de Gouden Eeuw was het bepaald ongebruikelijk genocide te plegen. Historici zijn daarom ook nooit dol geweest op Coen. De zelfverklaarde fascist F.C. Gerretson daargelaten.

Hij publiceerde in 1943 Coens Eerherstel, met goedkeurend stempel van de Kultuurkamer. Het is verplicht leesvoer voor iedereen die Coen op zijn sokkel wil houden.

Zij die spreken over ‘een vertrouwd stadsgezicht’ en een ‘mooi beeld’ hebben niks te vrezen van verwijdering van het beeld.

Het burgerinitiatief voorziet in vervanging van Coen door een in dezelfde stijl beeldhouwd eerbetoon aan een andere beroemdheid uit de rijke Hoornse historie. Er zijn voldoende kandidaten, zoals P.J. Liorne, de uitvinder van het Fluitschip - de Apollo-raket van de Gouden Eeuw — en David de Vries, de koopman-kapitein die letterlijk alle wereldzeeën bevoer en die bewees dat je succesvol handel kunt drijven en kolonies kunt stichten zonder bloedvergieten. Zet een van deze figuren op de sokkel van Coen, en de argeloze voorbijganger zal niet eens bemerken dat er een nieuw standbeeld is geplaatst.

Helaas zal de raad vanavond anders beslissen. Liever dan het standbeeld te verwijderen, plaatst zij op de sokkel een schaamlapje in de vorm van een vervangende tekst. Deze kan worden gelezen als: ‘Sorry dat dit beeld hier staat, maar we konden het niet over ons hart verkrijgen het te verwijderen.’

De stad Hoorn en haar standbeeld voor massamoordenaar Coen: het is voer voor psychologen.

De auteur is initiatiefnemer van het burgerinitiatief tegen het behoud van het standbeeld van Jan Pieterszoon Coen op de Roode Steen in Hoorn. Wat hem betreft, veranderen ook naar Coen vernoemde straten van naam.

